

JUBILEJI

JADRAN FERLUGA – PETINSEDEMESETLETNIK

Univerzitetni profesor dr. Jadran Ferluga je eden redkih Slovencev, ki se je posvetil izključno bizantologiji. Rodil se je v Trstu 12. februarja 1920 v stari ugledni slovenski primorski družini. Gimnazijo je obiskoval na Reki in v Čedadu; tam je leta 1939 maturiral. Zaradi protifašistične dejavnosti je bil leta 1940 zaprt na Reki, nato pa interniran v južni Italiji. Po kapitulaciji Italije je bil najprej v angleški vojski, od konca leta 1944 pa v Bariju oficir za zvezo z zavezniki. S skupino jugoslovanskih študentov je študiral zgodovino na Sorboni v Parizu od januarja 1946 do junija 1947. V tem času je tudi sodeloval v jugoslovanski delegaciji na pariški mirovni konferenci. Jeseni 1947 je nadaljeval študij zgodovine na beograjski univerzi, kjer je diplomiral leta 1949. Najprej je bil zaposlen na inštitutu za družbene vede v Beogradu, nato pa v seminarju za bizantologijo na filozofski fakulteti v Beogradu. Doktoriral je leta 1956 s temo *Bizantinska uprava v Dalmaciji*. Od leta 1957 do 1970 je predaval na Filozofski fakulteti v Beogradu zgodovino jugoslovanskih narodov (razen srbske) v srednjem veku. Zelo poglobljena in temeljita so bila njegova predavanja na beograjski univerzi iz slovenske srednjeveške zgodovine. Več generacij beograjskih zgodovinarjev je po njegovi zaslugi dobilo izčrpno predstavitev slovenske zgodovine in še danes se teh predavanj spominjajo z vsem spoštovanjem. Leta 1970 je zapustil beograjsko univerzo in prevzel katedro za bizantologijo na univerzi v Münstru (Nemčija); tam je bil redni profesor za bizantologijo do upokojitve leta 1985. Istočasno je bil tudi direktor seminarja za bizantologijo v Münstru, kjer je vzgojil več mlajših bizantologov, ki so nasledili njegovo delo.

Jadran Ferluga je učenec slavnega bizantinologa Georgija Ostrogorskega. Danes je eden vodilnih evropskih bizantologov. Njegov znanstveni opus je izredno obsežen, znanstveni interes pa usmerjen predvsem v proučevanje bizantinske zgodovine v zgodnjem srednjem veku s posebnim ozirom na balkanski prostor. S svojimi raziskavami je vplival na razčiščenje posameznih vprašanj pri nastajanju prvih južnoslovanskih držav na Balkanu. Posebej je razpravljal o organizaciji bizantinske uprave v Dalmaciji in sploh na Balkanskem polotoku. Dokazal je, da hrvaški kralj Tomislav ni mogel dobiti od Bizanca v upravo dalmatinskih mest. Zanimala so ga tudi vprašanja v zvezi z organizacijo bizantinske uprave v Albaniji (Draška tema). V razpravah in študijah se je dotaknil tudi posameznih vprašanj v zvezi s križarskimi pohodi, predvsem tistimi, ki so bili usodni za Bizanc. Zanimajo ga še etnična vprašanja na območju Bizanca. Posebej ga privlačijo problemi bizantinske trgovine na Balkanu od 7. do 13. stoletja. V zadnjem času je posebej raziskave posameznim vprašanjem Istre pod bizantinsko upravo. Tehten je njegov prispevek pri analizah več bizantinskih virov, predvsem pa je prispeval komentarje k prevodom bizantinskih piscev v znani zbirki *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, ki jo je izdal Bizantološki inštitut v Beogradu. Jadran Ferluga je z referati nastopal na vseh povojnih svetovnih bizantoloških kongresih, na mnogih specializiranih kongresih v Italiji, Nemčiji, ZDA in drugod. Je član raznih bizantoloških združenj in dopisni član ugledne »Deputazione di storia patria per la Venezia« v Benetkah.

Jadran Ferluga je začel sodelovati z oddelkom za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani in z Zgodovinskim društvom Ljubljana leta 1987. Z objavo nekaterih predavanj v *Zgodovinskem*

časopisu je postal tudi njegov sodelavec. Z njim smo se takrat dogovorili, da bi kot stalni zunanji sodelavec pripravil serijo predavanj tako za študente kot za učitelje zgodovine. S tem smo na oddelku za zgodovino nameravali izpolniti praznino v učnem programu, kajti bizantologija pri predavanjih ni bila specialno obravnavana.

Prvič je Jadran Ferluga gostoval na oddelku za zgodovino 8. aprila 1987. Za sodelavce oddelka in študente je predaval o »poteh in metodah politične ekspanzije Bizanca na Balkanu od srede VII. do prvih desetletij XI. stoletja« (izšlo v ZČ 41/1987, str. 573-583). Naslednji dan 9. aprila je na članskem sestanku Zgodovinskega društva Ljubljana govoril o »Kolonizacijski politiki bizantinske oblasti od VII. do XIII. stoletja« (ZČ 42/1988, str. 13-26). Že ta prva predavanja so pokazala, da je Jadran Ferluga odličen predavatelj, ki je z njemu svojskim živahnim, temperamentnim načinom predavanja znal pritegniti poslušalce.

Poseben ciklus predavanj je imel od 23. do 27. oktobra 1989. Študentom zgodovine, arheologije in klasične fililogije je govoril o bizantinski družbi in državi. Njegova predavanja so izšla leta 1990 kot skripta (izdajatelj FF). Predstavljajo nujen pripomoček za boljše razumevanje razvoja Bizanca kot pomembne vzhodnoevropske države, ki je stoletja krojila usodo Balkana. 27. oktobra je predaval še na članskem sestanku Zgodovinskega društva Ljubljana. Govoril je o »Bizancu na Jadranu (6.-7. stol.)« (ZČ 44/1990, str. 363-386).

Ponovno je bil Jadran Ferluga gost oddelka za zgodovino leta 1992. Predavanja so bila namenjena študentom zgodovine in učiteljem zgodovine. To dopolnilno izobraževanje si je oddelk za zgodovino ob podpori Zavoda R Slovenije za šolstvo zamislil kot bizantološko delavnico. Predavanju (2 šolski uri) je sledil seminar (2 šolski uri), na katerem so udeleženci skupaj s predavateljem obravnavali grške vire v slovenskem prevodu ob ustreznih pripomočkih. V četrtek 21. maja je gost obravnaval temo »Istra od Justinijana do Karla Velikega, 6. do 8. stoletje«, naslednji dan v petek 22. maja pa je na podlagi edinstvenega bizantinskega vira (Bizantinsko podeželje v spominih in nasvetih tesalskega veleposestnika 11. stoletja) dal prikaz vsakdanjega življenja v Bizancu (izšel bo v naslednji številki ZČ). Udeležba učiteljev zgodovine in študentov je bila zelo velika, kar dokazuje interes za bizantologijo.

Ko je oddelk za zgodovino jeseni 1992 začel pripravljati kolokvij ob stoletnici rojstva Milka Kosa, se je predstojnik oddelka za zgodovino dr. Rajko Bratož obrnil na Jadrana Ferlugo, da bi prispeval članek o bizantologiji pri Slovencih. Decembra 1992 smo se pisno dogovarjali o njegovem nadaljnjem sodelovanju v letu 1993. Za študente naj bi pripravil predavanje, v katerem bi dopolnil sliko iz vsakdanjega življenja v Bizancu, za člane Zgodovinskega društva Ljubljana pa je nameraval predavati o zanimivi in aktualni temi »Bizantologija in bizantinizem«. Žal je njegova nenadna bolezen preprečila izvedbo teh načrtov. Po zdravje je leta 1993 prišel v Ljubljano v rehabilitacijski center »Soča«, sedaj pa nadaljuje zdravljenje v zdraviliškem centru Krke v Strunjanu. Ob skrbni in požrtvovalni negi soproge počasi, vendar vztrajno okreva.

Jadranu Ferlugi smo hvaležni za njegov prispevek k boljšemu poznavanju problemov bizantologije in za vzbujanje interesa za bizantologijo pri naših študentih. Pričakujemo, da bo še kdaj prišel v našo sredo in nam posredoval svoje bogato znanje. Želimo pa mu ob njegovem življenjskem jubileju predvsem dobrega počutja.

Ignacij Voje